

Những thách thức chủ yếu đối với chính quyền địa phương trước việc đẩy mạnh phân cấp quản lý nhà nước giữa trung ương và địa phương

■ TS. DƯƠNG QUANG TUNG(*)

Ngày 30-6-2004, Chính phủ đã ban hành Nghị quyết 08/CP về tiếp tục đẩy mạnh phân cấp quản lý nhà nước giữa Chính phủ với chính quyền tỉnh, thành phố trực thuộc trung ương. Có thể nói Nghị quyết 08/CP là một mốc quan trọng đánh dấu sự đổi mới về quan điểm, nội dung và hình thức phân cấp giữa trung ương và địa phương. Nghị quyết này đã đặt nền tảng và phương hướng cơ bản để giải quyết cụ thể việc đổi mới, tăng cường phân cấp quản lý giữa cấp chính quyền địa phương (tỉnh, huyện, xã) trong các lĩnh vực quy hoạch, kế hoạch, đầu tư, đất đai, tài nguyên, doanh nghiệp nhà nước, các hoạt động sự nghiệp, dịch vụ công, tài chính - ngân sách, tổ chức - cán bộ...

Theo tinh thần Nghị quyết 08/CP, nhiều nhiệm vụ, thẩm quyền quan trọng hiện nay của các bộ, ngành sẽ được chuyển giao cho chính quyền cấp tỉnh. Điều đó một mặt tạo điều kiện phát huy tính tích cực, chủ động, sáng tạo, đề cao quyền tự chủ, tự chịu trách nhiệm của chính quyền địa phương, tạo điều kiện nâng cao hiệu lực, hiệu quả quản lý nhà nước, phục vụ tốt hơn nhu cầu lợi ích của nhân dân, thúc đẩy phát triển kinh tế - xã hội ở từng địa phương... Nhưng mặt khác cũng đặt ra những thách thức mới đối với chính quyền địa phương các cấp, trước hết là ở chính quyền cấp tỉnh.

Trước hết cần nhận thức rõ thực chất của phân cấp chính là chuyển giao thẩm quyền quản lý từ trung ương cho chính quyền địa phương. Nếu chỉ dừng lại ở phân

cấp nhiệm vụ mà không kèm theo thẩm quyền thì phân cấp chỉ là hình thức mà thôi, vì nếu không được giao thẩm quyền, khi thực hiện nhiệm vụ, địa phương luôn phải xin ý kiến chỉ đạo của cấp trên, đồng thời cũng muốn chờ đợi, ỷ lại vào cấp trên. Việc đẩy mạnh phân cấp lần này, theo tinh thần Nghị quyết 08/CP, chính quyền địa phương sẽ được trao thêm nhiều thẩm quyền cần thiết để có thể chủ động quyết định những vấn đề cụ thể của địa phương mình. Theo đó, cần đổi mới quan hệ giữa Chính phủ, các bộ, ngành theo hướng cấp dưới không phải luôn xin ý kiến của cấp trên và cấp trên không phải cho ý kiến chỉ đạo, điều hành đối với các vấn đề đã thuộc thẩm quyền quyết định của cấp dưới.

Với ý nghĩa đó, có thể thấy rằng chính quyền địa phương đã có vai trò lớn hơn trong thực hiện chức năng quản lý nhà nước ở địa phương, nhưng đồng thời cũng có trách nhiệm lớn hơn, mà theo đó, đòi hỏi chính quyền địa phương phải có năng lực cao hơn để đáp ứng yêu cầu mới.

Như vậy, thách thức đầu tiên đối với chính quyền địa phương là về năng lực. Có thể nói hiện năng lực của chính quyền địa phương, kể cả HĐND và UBND, kể cả tập thể và cá nhân, kể cả người đứng đầu cũng như công chức thừa hành một bộ phận còn nhiều hạn chế về trình độ, kỹ năng, phương pháp quản lý nhà nước, thực thi công vụ. Khi đã có thẩm quyền, mà thiếu một năng lực phù hợp tất yếu không thể có được các quyết định quản lý đúng đắn, có hiệu lực, hiệu quả. Điều đó đặt ra những yêu cầu mới, vừa nặng nề, vừa cấp bách đối với công tác đào tạo,

(*) Phó Viện trưởng Viện NCKH TCNN

bồi dưỡng đội ngũ cán bộ, công chức địa phương về trình độ, năng lực và ý thức trách nhiệm để đáp ứng những nhiệm vụ được phân cấp hiện nay.

Thách thức thứ hai đối với chính quyền địa phương trước việc đẩy mạnh phân cấp là cơ chế, phương thức vận hành bộ máy hành chính các cấp còn chứa đựng nhiều bất hợp lý, không phù hợp với quy luật khách quan của quản lý hành chính. Vấn đề là ở chỗ mối quan hệ giữa quyết định tập thể và trách nhiệm cá nhân phải sớm được xem xét thỏa đáng. Bản thân mọi hoạt động quản lý, kể cả quản lý hành chính, đều phải theo chế độ thủ trưởng thì công việc mới trôi chảy, thông suốt, mới nhanh nhạy, kịp thời, mới bảo đảm hiệu lực; đồng thời mới rõ trách nhiệm cá nhân người đứng đầu. Có thể nói hiện nay cơ chế hoạt động tập thể xem nhẹ trách nhiệm cá nhân là một nguyên nhân quan trọng hạn chế hiệu lực, hiệu quả quản lý hành chính, đồng thời lại là chỗ dựa cho những biểu hiện thiếu trách nhiệm, tiêu cực, quan liêu... trong bộ máy hành chính, nhất là đối với người đứng đầu. Trong điều kiện chính quyền địa phương được tăng thêm thẩm quyền, trách nhiệm theo tinh thần đẩy mạnh phân cấp hiện nay, thì cơ chế lạc hậu ngày càng là một thách thức lớn hơn. Điều này đặt ra cho việc cải cách thể chế tổ chức và vận hành của bộ máy hành chính nhà nước ta những vấn đề phải giải quyết một cách nghiêm túc, cơ bản và khẩn trương. Trước hết, cần phải có những vi chỉnh bằng các quy chế hoạt động của cơ quan hành chính địa phương theo tinh thần rõ việc, rõ người, rõ địa chỉ, rõ trách nhiệm của mỗi cấp, mỗi tập thể, mỗi cá nhân, nhất là của người đứng đầu trong bộ máy hành chính địa phương.

Thách thức thứ ba đối với chính quyền địa phương trong điều kiện tăng cường phân cấp trung ương - địa phương là vấn đề đổi mới phương thức lãnh đạo của các cấp ủy Đảng đối với HĐND và UBND. Hiện nay, có lúc, có nơi cấp ủy Đảng quyết định quá nhiều công việc cụ thể của quản lý nhà nước, thuộc chức năng của HĐND và UBND. Điều đó vừa

làm hạn chế vai trò lãnh đạo chính trị của cấp ủy Đảng, vừa làm suy giảm thẩm quyền theo luật định của các cơ quan chính quyền địa phương. Điều này đặt ra đòi hỏi bức xúc phải tiếp tục đổi mới phương thức lãnh đạo của Đảng đối với Nhà nước nói chung cũng như của các cấp ủy Đảng địa phương đối với HĐND và UBND các cấp nói riêng theo đúng đường lối, chính sách của Đảng, pháp luật của Nhà nước.

Thách thức thứ tư đối với chính quyền địa phương trước việc đẩy mạnh phân cấp trung ương - địa phương hiện nay là về nhận thức và quan điểm của cán bộ, công chức đối với việc tiếp tục triển khai phân cấp tiếp theo giữa các cấp chính quyền địa phương (tỉnh, huyện, xã) với nhau. Hiện nay, nhận thức của một số người về vai trò chức năng của chính quyền cấp xã còn chưa rõ ràng, cụ thể và đang bị coi nhẹ. Do vậy, xu hướng chung là chính quyền cấp tỉnh muốn nắm giữ nhiều việc, nhiều thẩm quyền quản lý cụ thể hơn là phân cấp cho cấp thấp mặc dù một số việc có liên quan trực tiếp đến dân thì chính quyền cấp thấp có điều kiện giải quyết tốt hơn và cần phải trao cho họ thẩm quyền này, như tinh thần Nghị quyết 08/CP.

Mặt khác, hiện nhận thức về vai trò của chính quyền cấp huyện và của các quận, phường trong nội bộ đô thị còn đang rất khác nhau cũng ảnh hưởng lớn đến việc tiếp tục đổi mới phân cấp giữa các cấp chính quyền địa phương. Thực tế là đến nay chúng ta còn chưa nhận thức rõ vai trò của cấp huyện trong hệ thống hành chính địa phương. Trách nhiệm huyện chỉ là cấp trung gian giữa tỉnh và xã, có chức năng chủ yếu là thực thi các nhiệm vụ hành chính cụ thể trên địa bàn. Do vậy, việc phân cấp thẩm quyền, nhiệm vụ cho huyện đến đâu, cho xã đến đâu cần phải được tính toán kỹ, nhưng nên theo hướng tăng cường phân cấp cho xã nhiều hơn vì xã là cấp cơ sở, gần dân, trực tiếp với dân hơn. Mặt khác, hiện chúng ta cũng chưa phân biệt rõ sự khác nhau về mô hình tổ chức và cơ chế vận hành của bộ máy chính quyền đô thị với nông

(Xem tiếp trang 26)

chiếu và được lắp điều hoà nhiệt độ để phục vụ cho công tác giảng dạy, học tập tốt. Các đồng chí giảng viên của các sở đào tạo đã được tình cử về tham gia tập huấn tại Hà Nội do Ban điều hành đề án 112 Chính phủ tổ chức. Nhìn chung các đồng chí giảng viên đều đáp ứng được yêu cầu giảng dạy, hướng dẫn nội dung, giáo trình của đề án. Một số đồng chí có kinh nghiệm trong giảng dạy.

Bốn là, Ban điều hành đề án 112 của tỉnh đã tham mưu giúp UBND tỉnh trong việc xây dựng kế hoạch đào tạo, ban hành quy chế tổ chức thi tốt nghiệp cho các lớp tin học, phối hợp với các sở đào tạo chiêu sinh các lớp tổ chức khai giảng, thi sát hạch nghiêm túc chu đáo. Đã coi trọng việc kiểm tra các cơ sở đào tạo, họp với lãnh đạo các trường, các trung tâm để rút kinh nghiệm, chấn chỉnh những cơ sở đào tạo có xu hướng chạy theo thành tích, buông lỏng công tác quản lý chất lượng đào tạo. Đặc biệt là công tác tổ chức sát hạch cho các học viên, Ban điều hành đề án 112 của tỉnh vừa phấn đấu bảo đảm số lượng chỉ tiêu về học viên nhưng cũng rất coi trọng chất lượng đào tạo vì qua các khoá đào tạo học viên phải thực sự nắm vững kiến thức phục vụ cho ngay công việc hàng ngày, đáp ứng yêu cầu của chương trình cải cách hành chính

trong thời kỳ đổi mới, từng bước thực hiện mô hình chính phủ điện tử.

Để thực hiện thắng lợi kế hoạch đào tạo trong thời gian tới cần làm tốt một số việc sau:

- Ban điều hành đề án 112 tỉnh cần tăng cường kiểm tra đối với các cơ sở đào tạo, kịp thời phát hiện và chấn chỉnh những thiếu sót trong việc tổ chức quản lý lớp học, việc thi sát hạch đối với các học viên. Tổ chức cho các đồng chí lãnh đạo các cơ sở đào tạo kiểm tra chéo lẫn nhau do Ban điều hành đề án 112 tỉnh chủ trì.

- Các cơ sở đào tạo tiếp tục làm tốt công tác tổ chức lớp học, quản lý học viên, thi sát hạch cuối khoá. Do học viên ở nhiều độ tuổi và trình độ tin học khác nhau nên các đồng chí giảng viên cần có phương pháp truyền đạt thích hợp để tạo điều kiện cho việc tiếp thu bài giảng một cách tốt nhất.

- Các sở, ngành, huyện, thành phố cần thực hiện tốt việc cử cán bộ, công chức đi học theo quy định của Ban điều hành đề án 112 tỉnh.

- Các đồng chí học viên cần chủ động, bố trí công việc để theo học đủ thời gian, tiếp thu bài giảng tốt, chấp hành các quy định của lớp học.

Với những kết quả đã đạt được và thực hiện tốt một số nhiệm vụ trên, Hải Dương sẽ thực hiện thắng lợi kế hoạch đào tạo tin học.■

Những thách thức chủ yếu...

(Tiếp theo trang 24)

thôn, còn coi phường cũng như xã, quận cũng như huyện, trong khi đặc điểm, tính chất của đô thị có sự khác biệt lớn so với nông thôn. Việc chưa rõ ràng, chưa chính xác trong nhận thức về những vấn đề này tất yếu sẽ gây khó khăn cho việc giải quyết cụ thể các vấn đề đẩy mạnh phân cấp giữa các cấp chính quyền địa phương với nhau. Đây lại là đòi hỏi không kém phần bức xúc đối với công cuộc cải cách bộ máy nhà nước hiện nay. Trong lúc chưa có những thay đổi cơ bản trong pháp luật, thể chế thì chính quyền địa phương cũng cần phải tính đến những sự khác nhau giữa đô thị và nông thôn, giữa huyện với xã khi giải quyết nội dung, hình thức phân cấp trong từng lĩnh vực cho phù hợp với đặc điểm, tính chất của mỗi loại hình địa phương.

Trên đây là những thách thức chủ yếu đặt ra cho chính quyền địa phương; đồng thời cũng là cho công cuộc cải cách hành chính, hoàn thiện bộ máy nhà nước ta hiện nay từ việc tiếp tục đẩy mạnh phân cấp trung ương - địa phương, đòi hỏi phải được xem xét, tính toán cụ thể trong việc triển khai thực hiện Nghị quyết 08/CP. Khi chính quyền địa phương được phân cấp thẩm quyền lớn hơn, nhiệm vụ nhiều hơn thì cần phải có năng lực cao hơn cũng như phải có môi trường thể chế luật pháp thuận lợi hơn thì mới có thể thực hiện có kết quả các nhiệm vụ được phân cấp theo tinh thần Nghị quyết 08/CP. Tính khả thi của nghị quyết này cũng như của Chương trình cải cách nền hành chính nhà nước hiện nay một phần tuỳ thuộc vào việc giải quyết một cách đúng đắn, cụ thể những thách thức, đòi hỏi trên đây.■